

EUROOPA KOHTU OTSUS

19. mai 1993*

Konkurents – Postimonopol –Kohaldamisala

Kohtuasjas C-320/91,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Tribunal Correctionnel de Liège'i (Belgia) esitatud taotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Paul Corbeau,

kahju hüvitamist nõudev tsiviilõiguslik pool: **Régie des Postes** (riiklik postiteenistus),

eelotsust EMÜ asutamislepingu artiklite 86 ja 90 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS

koosseisus: president O. Due, kodade esimehed C. N. Kakouris, G. C. Rodríguez Iglesias, M. Zuleeg ja J. L. Murray, kohtunikud G. F. Mancini, R. Joliet, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, F. Grévisse, M. Diez de Velasco, P. J. G. Kapteyn ja D. A. O. Edward,

kohtujurist: G. Tesauro,

kohtusekretär: ametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Paul Corbeau, esindaja: advokaat Luc Misson, Liège,
- Régie des Postes, esindaja: advokaat Edouard Marissens, Brüssel,
- Hispaania Kuningriigi valitsus, esindajad: ühenduse õiguslase ja asutustevahelise koordineerimise peadirektor Alberto Navarro González ja riiklik esindaja Euroopa õiguse asjade talitusest Miguel Bravo-Ferrer Delgado,
- Ühendkuningriik, esindaja: Treasury Solicitor's Department'i ametnik S. Cochrane,
- Iirimaa, esindaja: *chief state solicitor* Louis J. Dockery,
- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigusnõunik Giuliano Marengo, õigustalituse ametnikud Berend Jan Drijber ja Francisco Enrique González Diaz,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

võttes arvesse kohtuistungil ettekannet,

kuulanud 2. detsembri 1992. aasta kohtuistungil ära Paul Corbeau, Régie des Postes'i, Ühendkuningriigi, keda esindab *barrister* V. Rose, Hispaania valitsuse, Kreeka valitsuse, keda esindavad õigusnõunikud V. Kontolaimos ja P. Athanassoulis, Itaalia valitsuse, keda esindab *avvocato dello stato* I. M. Braguglia, Iirimaa, keda esindab J. Cooke, SC, ja *barrister-at-law* B. Lenihan, ning komisjoni suulised märkused,

kuulanud 9. veebruari 1993. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi arvamuse,

on teinud järgmise

otsuse

1. 13. novembri 1991. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 11. detsembril 1991, esitas Tribunal Correctionnel de Liège (Liège'i kriminaalkohus) Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel neli eelotsuse küsimust asutamislepingu artiklite 86 ja 90 tõlgendamise kohta, et teha kindlaks postimonopoli käsitlevate Belgia eeskirjade vastavus nimetatud artiklitele.
2. Küsimused kerkisid esile nimetatud kohtus pooleli olevas kriminaalmenetluses Liege'i ärimehe Paul Corbeau vastu, milles teda süüdistatakse postimonopoli käsitlevate Belgia õigusaktide rikkumises.
3. Belgias on 26. detsembri 1956. aasta postiteenistuse seadusega (Moniteur Belge, 30.–31. detsember 1956, lk 8619) ja 6. juuli 1971. aasta seadusega Régie des Postes'i asutamise kohta (Moniteur Belge, 14. august 1971, lk 9510), antud avalik-õiguslikule juriidilisele isikule Régie des Postes kogu kuningriigis igasuguste kirjade kogumise, vedamise ja kohaletoimetamise ainuõigus ning kehtestatud karistused selle ainuõiguse rikkumise eest.
4. Euroopa Kohtule saadetud põhikohtuasja dokumentidest ning talle esitatud kirjalikest märkustest ja suulistest argumentidest ilmneb, et hr Corbeau osutab Liège'i linnas ja selle ümbruses teenust, mis seisneb saatjatelt kirjade kogumises ja järgmise päeva keskpäevaks adressaatidele toimetamises, kui adressaat asub selles piirkonnas. Sellest piirkonnast väljaspool asuvate adressaatide puhul kogub hr Corbeau kirjad ja saadab need kohale posti teel.
5. Kui Régie des Postes esitas kaebuse, otsustas Tribunal Correctionnel de Liège menetluse peatada, sest kahtles, kas kõnealused Belgia eeskirjad on kooskõlas ühenduse õigusega, ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
 - a) Millisel määral on selline postimonopol, nagu on korraldatud Belgia 26. detsembri 1956. aasta postimonopoli seaduse alusel, ühenduse õiguse praeguses arengujärgus kooskõlas Rooma lepingu eeskirjadega (eelkõige artiklitega 90, 85 ja 86) ja sellest tuletatud, kõnealuses valdkonnas kohaldatavate eeskirjadega?

- b) Kui üldse, siis mil määral tuleb sellist monopoli muuta, et see oleks kooskõlas selles valdkonnas ühenduse poolt liikmesriikidele kehtestatud kohustustega, eelkõige artikli 90 lõikega 1, ja sellest tuletatud, kõnealuses valdkonnas kohaldatavate eeskirjadega?
- c) Kas ettevõtja suhtes, kellel on seadusjärgne monopol ja sellised ainuõigused, nagu on kirjeldatud 26. detsembri 1956. aasta Belgia seaduses, kohaldatakse EMÜ asutamislepingu artikli 90 lõike 2 alusel Euroopa konkurentsioiguse norme (eelkõige artikleid 7 ja 85–90)?
- d) Kas selline ettevõtja on ühisturu olulises osas turgu valitsevas seisundis Rooma lepingu artikli 86 tähenduses olukorras, mis tuleneb seadusjärgse monopoli staatusest või konkreetsetest asjaoludest?
6. Kohtuistungis ettekandes on esitatud põhjalikum ülevaade põhikohtuasja asjaoludest, menetluse käigust ja Euroopa Kohtule esitatud kirjalikest märkustest ning neid on edaspidi nimetatud või arutatud üksnes Euroopa Kohtu põhjenduste esitamiseks vajalikul määral.
7. Põhikohtuasja asjaolusid arvestades tuleb Euroopa Kohtule esitatud küsimusi mõista selliselt, et liikmesriigi kohus soovib sisuliselt teada saada, kas asutamislepingu artiklit 90 tuleb tõlgendada selliselt, et sellega on vastuolus, kui liikmesriigi õigusaktidega, millega antakse sellisele isikule nagu Régie des Postes kirjade kogumise, vedamise ja kohaletoimetamise ainuõigus, on kriminaalkaristuse ähvardusel keelatud selles riigis asutatud ettevõtjal kõnealusel turul teatud teenuseid osutada.
8. Selliselt ümbersõnastatud küsimusele vastamiseks tuleb esiteks märkida, et sellist isikut nagu Régie des Postes, kellele on antud kirjade kogumise, vedamise ja kohaletoimetamise ainuõigus, tuleb käsitada ettevõtjana, kellele asjaomane liikmesriik on andnud ainuõigused asutamislepingu artikli 90 lõike 1 tähenduses.
9. Järgmisena tuleb meelde tuletada, et Euroopa Kohus on järjekindlalt sedastanud, et ühisturu olulises osas seadusjärgse monopoli staatuses olevat ettevõtjat tuleb käsitada turgu valitsevas seisundis ettevõtjana asutamislepingu artikli 86 tähenduses (vt otsuseid kohtuasjas C-179/90: *Merci Convenzionali Porto di Genova*, EKL 1991, lk I-5889, punkt 14; ja kohtuasjas C-18/88: *RTT v. GB-Inno-BM*, EKL 1991, lk I-5941, punkt 17).
10. Artiklit 86 kohaldatakse siiski üksnes ettevõtjate omaalgatusliku konkurentsivastase käitumise, mitte riikide kehtestatud meetmete suhtes (vt eelnimetatud otsust kohtuasjas *RTT v. GB-Inno-BM*, punkt 20).
11. Euroopa Kohus on varem sellega seoses sedastanud, et kuigi asjaolu, et liikmesriik on ainuõiguse andmisega loonud turgu valitseva seisundi, ei ole vastuolus artikliga 86, nõutakse asutamislepinguga liikmesriikidelt siiski, et nad ei võtaks vastu ega säilitaks meetmeid, mis võivad kaotada nende sätete toime (vt otsust kohtuasjas C-260/89: *ERT*, EKL 1991, lk I-2925, punkt 35).

12. Seega on artikli 90 lõikes 1 sätestatud, et riigi osalusega ettevõtjate puhul, kellele liikmesriigid annavad eri- või ainuõigused, ei jõusta ega säilita liikmesriigid mingeid meetmeid, mis on vastuolus asutamislepingus sisalduvate konkurentsieeskirjadega.
13. Seda sätet tuleb vaadelda koos artikli 90 lõikega 2, milles on sätestatud, et ettevõtjad, kellele on usaldatud üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamine, peavad alluma konkurentsieeskirjadele niivõrd, kuivõrd nimetatud eeskirjade kohaldamine ei takista juriidiliselt ega faktiliselt nendele määratud eriülesannete täitmist.
14. Viimatinimetatud sättega lubatakse seega liikmesriikidel anda ettevõtjatele, kellele nad usaldavad üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise, ainuõigusi, mis võivad takistada asutamislepingu konkurentsieeskirjade kohaldamist niivõrd, kuivõrd teiste ettevõtjate konkurentsi piiramine või isegi konkurentsi kaotamine on vajalik ainuõigustega ettevõtjatele usaldatud eriülesannete täitmise tagamiseks.
15. Põhikohtuasjas käsitletavate teenuste puhul ei saa vaidlustada, et Régie des Postes' ile on usaldatud üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamine, mis hõlmab kirjade kogumise, vedamise ja kohaletoimetamise kohustust kogu liikmesriigi territooriumil võrdsete tariifide ja ühesuguse kvaliteediga, sõltumata koha konkreetsest olukorrast või majandusliku tasuvuse määrast.
16. Seega jääb küsimus, mil määral teiste ettevõtjate konkurentsi piiramine või isegi selle kaotamine on vajalik selleks, et lubada ainuõiguse omanikul täita oma üldhuviülesannet, eelkõige kasutada majanduslikult vastuvõetavaid tingimusi.
17. Sellise uurimise lähtepunkt peab olema, et kõnealuse ülesande saanud ettevõtja kohustus osutada teenuseid majandusliku tasakaalu tingimustes eeldab võimalust katta vähemtasuvates valdkondades teenuse osutamisel tekkivat kahjumit tasuvamates valdkondades teenuse osutamise arvelt ja seega õigustab see konkreetsete ettevõtjate konkurentsi piiramist majanduslikult kasulikes valdkondades.
18. Teistel ettevõtjatel ainuõiguste omanikuga konkureerimise lubamine nende valitud valdkondades, kus ainuõigused kehtivad, võimaldab neil keskenduda majanduslikult kasulikele tegevustele ja pakkuda ainuõiguste omanikest soodsamaid tariife, sest erinevalt viimatinimetatutest ei pea nad majanduslikel põhjustel katma vähemtasuvates valdkondades teenuse osutamisel tekkivat kahjumit tasuvamates valdkondades teenuse osutamisel saadava kasumiga.
19. Konkurentsi kaotamine ei ole siiski õigustatud üldhuviteenustest eristatavate eriteenuste puhul, millega täidetakse ettevõtjate erivajadusi ja milleks on vaja teatud lisateenuseid, mida tavapostiteenistus ei paku, nagu saatja juurest kogumine, kiirem või usaldusväärsem kohaletoimetamine või sihtkoha muutmise võimalus vedamise ajal, kui need eriteenused ei kahjusta oma laadi ja osutamistingimuste (geograafiline piirkond) tõttu ainuõiguse omaniku osutatava, üldist majandushuvi pakkuva teenuse majanduslikku tasakaalu.

20. Liikmesriigi kohus peab kaaluma, kas vaidlusalused teenused vastavad nende tingimustele.
21. Seega peab vastus Euroopa Kohtule esitatud Tribunal Correctionnel de Liège'i küsimusele olema selline, et EMÜ asutamislepingu artikliga 90 on vastuolus, kui liikmesriigi õigusaktiga, millega antakse sellisele isikule nagu Régie des Postes kirjade kogumise, vedamise ja kohaletoimetamise ainuõigus, on kriminaalkaristuse ähvardusel keelatud selles riigis asutatud ettevõtjal osutada teatavaid üldhuviteenusest eristatavaid eriteenuseid, millega täidetakse ettevõtjate erivajadusi ja milleks on vaja teatud lisateenuseid, mida tavapostiteenistus ei paku, ning kui need teenused ei kahjusta ainuõiguse omaniku osutatava üldist majandushuvi pakkuva teenuse majanduslikku tasakaalu. Liikmesriigi kohus peab kaaluma, kas põhikohtuasjas käsitletavad teenused vastavad nende tingimustele.

Kohtukulud

22. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Hispaania, Ühendkuningriigi ja Iirimaa valitsuse ning Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus liikmesriigi kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates Tribunal Correctionnel de Liège'i 13. novembri 1991. aasta otsusega esitatud küsimustele,

otsustab:

EMÜ asutamislepingu artikliga 90 on vastuolus, kui liikmesriigi õigusaktiga, millega antakse sellisele isikule nagu Régie des Postes kirjade kogumise, vedamise ja kohaletoimetamise ainuõigus, on kriminaalkaristuse ähvardusel keelatud selles riigis asutatud ettevõtjal osutada teatavaid üldhuviteenusest eristatavaid eriteenuseid, millega täidetakse ettevõtjate erivajadusi ja milleks on vaja teatud lisateenuseid, mida tavapostiteenistus ei paku, ning kui need teenused ei kahjusta ainuõiguse omaniku osutatava üldist majandushuvi pakkuva teenuse majanduslikku stabiilsust. Liikmesriigi kohus peab kaaluma, kas põhikohtuasjas käsitletavad teenused vastavad nende tingimustele.

Due	Kakouris	Rodríguez Iglesias	Zuleeg	Murray
Mancini	Joliet	Schockweiler	Moitinho de Almeida	

Grévisse

Diez de Velasco

Kapteyn

Edward

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 19. mail 1993. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

J.-G. Giraud

O. Due